

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslopu.

Štajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Dopisi dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalje do ponedeljka pred izdajo do-
tlačne številke vposlati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Za inserate uredništvo in upraviteljstvo
ni odgovorno.

Cena za oznanila za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—,
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—,
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu posebno zni-
žana cena.

Štev. 9.

V Ptuju v nedeljo dne 4. maja 1902.

III. letnik.

Klerikalizmus in vera.

(Dalje.)

Videli smo toraj kako so nastale prve korenine duhovne države, in kje je iskati začetek klerikalizma, toraj že v davnih časih, že v starem veku. Omenil sem vam že tudi, da je bila vsa omika, vso znanje v srednjem veku v rokah menihov toraj v kloštrah. Ni se nam toraj čuditi, da se je klerikalizem tako utrdil. A prišlo pa je tu takò le. Duhovniki so bili že od prvih časov vzgojitelji knezov, kraljev in cesarjev. Papeži so sevè dobili naenkrat neko avtoriteto, višji osební upliv na vse posvetne države. Saj vam je morda znano, da je neki mogočni nemški vladar, kateremu so bile podvržene malone vse sedajne evropske države, nekemu papežu držal konja, ko ga je ta zahajati hotel. Kako pa se je vendar le včasih tudi s svetim stolom v Rimu gospodarilo, bodete lahko sprevideli, ako vam povem, da so bili celo papeži na prestolu sevè iz kneževih ali cesarskih rodbin, kateri še dvajsti let niso bili stari.

Saj je res, in znano nam je morda tudi, da se je ljudstvo in boljša duhovčina proti temu upiralo. Zvolili pa so si zato svoje može, svoje papeže in

Kako je postal zidarjev Tina bogat.

V nekem kraju onkraj brega je živel svoje dni zidar, kateri ni nič družega želel, kakor, da bi bil bogat. Zato pa si misli necega dne, hajd s trebuhom za kruhom, to je, za denarjem. In res, posrečilo se mu je; prinesel je čez leto in dan mnogo denarja na dom. „Ti Jera, si čula?“ tako reče svoji ženi, „ti Jera, zdaj sva poplačala dolgove in tukaj še imava sto goldinarjev. Jaz pojdem zdaj nazaj delat, a ti pa shrani ta denar dobro, ker ga bodeva potem potrebovala, ako pridejo k nam glad, potreba in skrb v hiši. — Zunaj pod oknom pa so stali trije popotniki in so vse to slišali. Ko zidar odide, stopijo ti popotniki v hišo! „Mamica, srečo dobro! Mi smo prišli k vam!“ „Kaj pa bi radi, povpraša dobrovolno, milo- rčna Jera tuje in kdo ste?“ „Jaz Glad“, reče prvi. Jaz sem Potreba“, reče drugi in tretji pa reče: Jaz sem Skrb“. „O, dober dan, ste že tukaj?“ zaklikne Jera. „Tine mi je pustil za vas sto goldinarjev,

tako se je zgodilo, da je bilo naenkrat več Kristusovih naslednikov, to je papežev. Enkrat celo trije. Zdaj si oglejmo klerikalizem.

„Mir vam bodi!“ je pozdravil večni Odrèšenik po svojem vstajenju svoje učence in apostole! Toraj bodite složni, ne delajte nemirov in prepirov. A klerikalizem? Koliko krvi, nedolžne krvi je teklo radi njega! S pomočjo duhovnov so širili posvetni knezi in cesarji vero, a ne kakor je Kristus rekel „idite in učite vse narode“, toraj mirno, z lepim, temveč, širili so njo — z mečem! Z mečem v roki se je širila naša sveta vera, polna naukov ljubezni, tudi po uplivu klerikalizma najbolj celo pod cesarjem Karlom Velikim. Kdor ni hotel verjeti, moral je umreti.

Neizbrisivi največji madež na celem zgodovinskem obnebjú ima — klerikalizem na vesti, ker on je povzročil strašno prelivanje krvi, katero je zakrivila takozvana inkvizicija. Španski kralj, kateri je lahko rekel, da je tako bogat, da v njegovem kraljestvu solnce nigdar ne zajde, je po inkviziciji, torej pod uplivom klerikalizma, dal tisoče in tisoče ljudi zažgati, ali pa drugače s sveta spraviti, in vse to za svete vere voljo, koji največji znak je — ljubezen! Nero in Buziris, grozovitneža prve vrste, nista morda prelila

tukaj jih imate!“ Popotniki se lepo zahvalijo za denar in odidejo. Ko zidar zopet pride domov, povpraša, kje da ima Jera onih sto goldinarjev. Jera pove, da jih je dala onim trem, kakor je bil zidar ukazal. „O ti prismukjeno babše, to so bili goljufi, pa ne glad, potreba in skrb. Kaj početi, da dobim zopet svojih sto goldinarjev nazaj?“

Zidar misli in misli, potem pa se napoti za prekanjenci in zares v bližnji krčmi najde vse tri. Delal pa se je tako, kakor da bi od vsega ničesar ne vedel in začel je pri svoji mizi pošteno piti in jesti. Ko si ga je bil že dovolj privoščil, stisne krčmarju tiho in tako, da ga od onih treh ni nihče videl, denar za vino in pečenke v roko. Krčmar ga prijazno povpraša, ako še česar želi. Zidar pa reče: „Ne!“ Čez nekoliko časa izpije svoje vino, potem pa prime svoj klobuk in ga obrne na glavi tako, da je bilo pero, katero je imel zadi za klobukom, spredaj nad čelom. „Je vse plačano?“ zakriči zidar. Krčmar se mu nakloni in reče: „Hvala, vse je plačano,

toliko krvi, kakor inkvizicija, tudi nedolžne krvi in vse to pod uplivom klerikalizma. Zakaj, saj je neodvržena zgodovinska resnica, da je klerikalizem izgojil inkvizicijo, da je bila v rokah — duhovnov svete katoliške vere. Inkvizicija, preiskovanje, bi morda predstavili to latinsko besedo, je pustila vsakega, kateri ni bil katoliške vere, recimo raji boljše, kateri ni bil popolnoma podvržen duhovni moči, toraj klerikalizmu — zažgati, češ da je „copernjak.“ Grozno človeka pretresa ako čita, da so duhovniki, lastnoročno, toraj nasledniki svetih učencev in apostolov Kristusovih, da so lastnoročno včasih zažigali gromado s smolo polito, na katerej je stal tak obsojonec. Videl sem nekoč podobo iz teh temnih časov človeštva, na kateri je bilo narisano to postopanje: Mlada deklica kleči na gromadi! Roki ima sklenjeni, očesi obrnjeni proti nebesom in ustnice šepetejo molitev! Plamen pa šviga po njej. Okoli nje pa stoji ljudstvo, da, celo menihi, duhovni svete naše vere in zadovoljnim nasmehom na tolstih obrazih zrejo na trpeče ubogo človeško bitje, katero je v svojem še morda ne 18 letu toliko zacoprlo, da mora zgoreti. Lepota njena je bil njen padec, njena krivda, morda celo njena „copernija!“

Kakor nam pravi sveto evangelje, pribežala je prešetnica k večnemu Odrešeniku, ker so njo hoteli po judovski postavi, toraj po postavi Judje, in njih duhovniki kamnati. Gospod, večni naš Odrešenik pa jim je rekel: „Kdor od vas je brez greha, naj vrže prvi kamen na njo!“ In glej, Judje so odišli in niso kamnali prešetnice! Ta pa je stala pred nebeškim svojim zagovornikom, napolnjena z občudovanjem od straha trepetoča, boječa se še morda od njega kake kazni! In kako je Kristus kaznoval? — Milo jo je pogledal in ji rekel: „Idi in ne greši več!“ Kaka razlika! Kdor me hoče razumeti, me bode tudi gotovo razumel.

Že od davnih časov je bila sveta dežela, to je Palestina in Jeruzalem v rokah nevernikov. Sprožila

le popravite si klobuk zopet nazaj! „Zidar si popravi zopet klobuk in odide. Trije popotniki pa, kateri so bili zidarjevo Jero opetnajstili, so videli vse. Ko je zidar odišel, poplačajo in potegnejo za njim! „Koliko hočeš imeti za tvoj klobuk, s katerim se tako lahko plača?“ Tako vprašajo zidarja. Ta jim reče, da ga ne more ceneje dati, kakor za dve sto goldinarjev. In glej, našteji so mu jih in so odišli veseli, da so dobili tako veliko vredno stvar za tako malo denarja. Šli so v drugo krčmo. Tam so jedli in pili, kar se je najbolj dalo in ko so imeli zadosti, postavi najstarejši zidarjev klobuk na glavo in vpraša krčmarja: „Je vse plačano?“ „Ne!“ reče krčmar, saj še niste ničesar plačali!“ „Daj sem klobuk“, reče drugi „ti nič ne znaš, jaz sem videl prav, kako je napravil zidar.“ Drugi poskusi in obrača klobuk gor in dol, a vendar je krčmar vedno trdil, da ni še nič plačano. Skusil je tretji, a tudi ta zastonj! Krčmar pa je mislil, da se norčujejo ž njega, pozval je svoje hlapce in ti so vse tri pošteno natepli in jim pomagali iz krčme. Videli so toraj, da jih je zidar prekanil in

se je toraj misel že rano, v srednjem veku, da bi se osvobodila. Da pritrdim, bilo bi dobro, ako bi bila oproščena ta dežela jarma nevernikov, ako bi bila podložna kakemu katoliškemu knezu. A glej tudi v tej misli je šel klerikalizem zopet predaleč. Povzročil je v srednjem veku velike in dolgotrajne vojske, katere nazivlje zgodovina križarske vojske, po znamenju križa, katera je nosil na prsih vsaki boritelj v teh vojskah. Malone po celi Evropi so se zbirali knezi, vitezi in plemenitaši, da bi odrinili tje v svete deželo!

In glej tisoči in tisoči vseh teh je padlo, zopet pod uplivom klerikalizma, tam doli v Palestini, daleč od svojega doma in to vse — zastonj! Zakaj dežela še je danes pod turškim jarmom, toraj v rokah nevernikov. Kako zagrizeno je postopal klerikalizem v teh vojskah, bode pač vsaki lahko sprevidel, ako vam povem, da se je pod njegovem uplivom, potem ko že ni nihče od odrastlih hotel sprejeti križa, toraj iti v boj za Palestino, zbral tisoče in tisoče — otrok, kojih nekateri niso bili stari niti 15 let. In ti naj grejo in osvobodijo sveto deželo, kar je že toliko možakov toda zastonj in brez vsega uspeha bilo poskusilo? To je bila i v zgodovini tako imenovana „otročka križarska vojska,“ nerazumljiva bedarija v zgodovini povzročena samo od klerikalizma. Od teh otrok namreč ni prišel skoraj nobeden več domov, pa še tudi malokateri v Palestino. Sevè ravnal se je klerikalizem pri tem po besedah večnega Odrešenika, ki pravi „Pustite male k meni, ker njih je nebeško kraljstvo!“ Zato jih je spravil pod nož in sploh v smrt, češ, tako bodejo zivali poprej tam gori nad zvezdami nebeško veselje.

(Konec prihodnjic.)

Burski komandant v Ptujju.

Dne 24. aprila je bil v Ptujju burski vodja (komandant) gospod Jooste, kateri je bil od začetka vojske v Južni Afriki, skoraj do najnovejših bitk

da je dobil, ne le svojih sto goldinarjev nazaj, temveč še njih bornih sto. Šli so toraj k njemu. Ta pa jih je že od daleč videl iti in se je hitro dogovoril s svojo ženo. „Jera, jaz se bodem vlegel in ti reči, da sem mrtev! Tine se vleže in Jera ga pokrije z belimi prti. Ko pa pridejo zopet popotniki jezni in hudi, da jih je zidar goljufal, stala je Jera vsa zajokana pri vratih in jim je klicala že nasproti: Moj mož je mrtev, joj meni, čisto je mrtev: „Mi mu bodemo že pomagali, da bode vstal, ta goljuf“, tako so govorili popotniki, ko pa so ga videli zares pokritega s prti, začeli so Jero tolažiti in res, Jera se je potolažila in si je pobrisala debele solze. Naenkrat pa reče Jera: „Dragi prijatelji ako mi hočete pomagati, pa ga bodem zopet zbudila. Ravno zdaj se spominjam, da mi je dala teta pred mnogimi leti tako palico, s katero se dajo mrtvi obuditi!“ Tako reče in leti na dilje ter prinese debelo leskovo palico. „Prosim držite mojega ubogega mrtvega moža!“ Popotniki primejo zidarja in Jera ga potegne pošteno trikrat s palico, kakor je bil dolg in širok. „O ti hencano